

TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS SKYRIUS

2014 M. ATASKAITA¹

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (toliau - Departamentas) strateginis tikslas - stabdyti ir mažinti alkoholio, tabako bei neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir pirmtakų (prekursorių) pasiūlą ir paklausą.

2014 m. Departamentas įgyvendino priemones, numatytas Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento 2014-2016 m. strateginio veiklos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2014 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. A1-146/V-362/V-215/1V-187.

Ūkio subjektų, susijusių su **alkoholinio produktų ir tabako gaminių** veikla, priežiūrai užtikrinti buvo nustatyta 01-05-01 priemonė:

01-05-01 „Igyvendinti ir dalyvauti įgyvendinant alkoholio ir tabako apyvartos kontrolės priemones, teikiant prioritetą ūkio subjektų konsultavimui bei veiklos koordinavimui ir bendradarbiavimui su kitomis kontroliuojančiomis valstybės ir savivaldybių institucijomis“

2014 m. Departamentas daug dėmesio skyrė Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų (toliau – atitinkamai AKĮ ir TKĮ) pažeidimų prevencijai, kuri tapo vienu iš Departamento veiklos prioritetų. Siekdamas užkirsti kelią Lietuvos Respublikos įstatymų pažeidimams ir išvengti ekonominių sankcijų taikymo ūkio subjektams, Departamentas ėmė taikyti kompleksą prevencinių priemonių. Pažymėtina, kad 2014 m. buvo mažinamas ūkio subjektų patikrinimų skaičius, didesnis dėmesys skiriamas kitų kontroliuojančių institucijų veiksmų koordinavimui, bendrųjų priežiūros veiksmų koordinavimui, teisinės-metodinės informacijos skleidimui.

Departamentas ūkio subjektų priežiūros veiklą pagal savo kompetenciją orientuoja į efektyvios visuomenės sveikatos apsaugos užtikrinimą. Taigi, siekiant **apsaugoti visuomenės interesus sveikatos srityje**, taikomi tiek ūkio subjektų kontrolės, tiek pažeidimų prevencijos subalansuoti veiksmai. Ekspertinė patirtis bei žinios, įgytos atliekant ūkio subjektų patikrinimus, taip pat atstovavimas valstybės interesams teismuose, naudojami užtikrinant valstybės ir savivaldybių institucijų, įgyvendinančių tabako ir alkoholio valstybinę kontrolę, veiksmų priežiūros ir koordinavimo funkcijas.

ŪKIO SUBJEKTŲ KONSULTAVIMAS

Akcentuotina, Departamento dalyvavimas atliekant ūkio subjektų priežiūrą bei tiesioginės kontrolės atlikimas daro įtaką Departamento formuojamai ūkio subjektų ir kitų kontroliuojančių institucijų kompleksinio konsultavimo praktikai ir pateikiamos konsultacinės informacijos pobūdžiui. Departamentas, vadovaudamasis Viešojo administravimo įstatymo 36¹ str. „Ūkio subjektų veiklos priežiūra“, numatančiu, kad „<...> ūkio subjektų veiklos priežiūra – šio įstatymo nustatyta tvarka įgaliotų atlikti šio straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, prižiūrėti, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kontroliuoti, ar tinkamai tuos reikalavimus vykdo, ir įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir mažinančias galimų pažeidimų skaičių“, aktyviai vykdė **ūkio subjektų konsultavimą**: vien 2014 m. gauta ir išnagrinėta apie **370** elektroninių užklausų, t.y. apie 16 proc. mažiau nei 2013 – 424. Daugiau kaip 66 proc. visų suteiktų konsultacijų, susijusios su **alkoholio reklama**, apie 12 proc. dėl **alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių prekybos reikalavimų laikymosi**, 5 proc. dėl **elektroninių cigarečių apyvartos**.

¹ Ataskaita parengta, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36⁷ straipsnio 2 dalimi, nustatančia priežiūrą atliekančių subjektų veiklos vertinimą ir atskaitomybę.

Departamentas direktoriaus 2014 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. T1-55 „Dėl Teisės aktų, reguliuojančių Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento veiklą ir įtvirtinančių ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės reikalavimus, sąrašo patvirtinimo“ patvirtino *Teisės aktų, reguliuojančių Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento veiklą ir įtvirtinančių ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės reikalavimus, sąrašą*, kuris yra laikomas viešai paskelbta konsultacija pagal Viešojo administravimo įstatymo 36³ straipsnį.

2014 m. Departamento specialistai nuolat vykdė **internetinių svetainių stebėseną**. Departamento specialistai svetainėse aptikdavo informaciją, prieštaraujančią Alkoholio kontrolės ar Tabako kontrolės įstatymų nuostatomis (pvz., įmonės, prekiaujančios alkoholiniais gėrimais, skleidė informaciją apie alkoholiniams gėrimams pagal kuponus suteikiamas nuolaidas, nemokamą alkoholio dalijimą, dovanų čekius ar pateikė draudžiamą alkoholinių gėrimų reklamą). Visi galimi pažeidėjai buvo prevencine tvarka raštiškai įspėjami dėl galimai neteisėtos veiklos ir buvo siūloma pašalinti atitinkamų įstatymų reikalavimų galimus pažeidimus. Dauguma pažeidėjų tinkamai sureaguodavo į tokį įspėjimą ir pažeidimai nedelsiant buvo pašalinti iš internetinių svetainių.

Kitų kontroliuojančių institucijų konsultavimas dėl ūkio subjektų priežiūros ir bendradarbiavimas

2013 m. įvykusių koordinacinių susitikimų su kitomis kontroliuojančiomis valstybės institucijomis metu (Policijos departamente prie VRM, Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje, Valstybinėje mokesčių inspekcijoje ir Departamente) buvo su šių institucijų vadovybe aptartos 2013 m. veiklos prioritetinės kryptys, bendradarbiavimo formos ir informacijos, būtinos AKĮ ir TKĮ reikalavimų užtikrinimui, perdavimo būdai, ypač akcentuojant Departamento sukauptos ekspertinės patirties, panaudojimą ir jos pritaikymą kitų kontroliuojančių institucijų tiesioginėje veikloje.

Tinkamas kontroliuojančių institucijų veiklos koordinavimas ir savalaikis tarpusavio bendradarbiavimas taip pat suteikia galimybes laiku užkirsti kelią galimiems pažeidimams, todėl Departamentas 2011 m. pradėjo rengti **informacinį biuletinį „Ūkio subjektų priežiūra“**, skirtą kontrolės funkcijas vykdančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms. Biuletenyje pateikiama įvairiapusiška informacija apie ūkio subjektų priežiūros ypatumus (žr. *1 paveikslą*.)

1 paveikslas. Informacinis biuletinis „Ūkio subjektų priežiūra“

NTAKD
NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO
KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

NAUJIENLAIŠKIS

2014 m. gruodžio mėn. Nr. 9

Mieli skaitytojai,
Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas) siunčia Jums 2014 metų gruodžio mėnesio Naujienlaiškį.
Artėjant Naujiems metams, norime visiems palinkėti džiaugsmingo Naujų metų sutikimo.
Primename, kad Naujienlaiškį taip pat galite rasti Departamento interneto svetainėje adresu <http://www.ntakd.lt/biuletinis>. Jei norite pasiūlyti adresatą, kuriam ši informacija būtų naudinga ir įdomi, įrašykite jo elektroninio pašto adresą www.ntakd.lt interneto svetainėje, po užrašu – Naujienlaiškis, jei norite atsisakyti šio Informacinio biuletinio rašykite el. paštu biuletinis@ntakd.lt.
Departamentas visada laukia Jūsų nuomonės ir pasiūlymų dėl Naujienlaiškio turinio, todėl Jūsų laiški visada laukiami el. paštu biuletinis@ntakd.lt arba prašome atsakyti į klausimus anketoje <http://www.ntakd.lt/apklausa/>.

Nuoširdžiai,
Departamentas

Turinys:

- Teisės aktų ir teisės aktų projektų apžvalga
- Alkoholio produktų ir tabako gaminių kontrolė bei licencijavimas
- Narkotinių ir psichotropinių medžiagų prekursoriai: kontrolė ir licencijavimas
- Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija

Teisės aktų ir teisės aktų projektų apžvalga

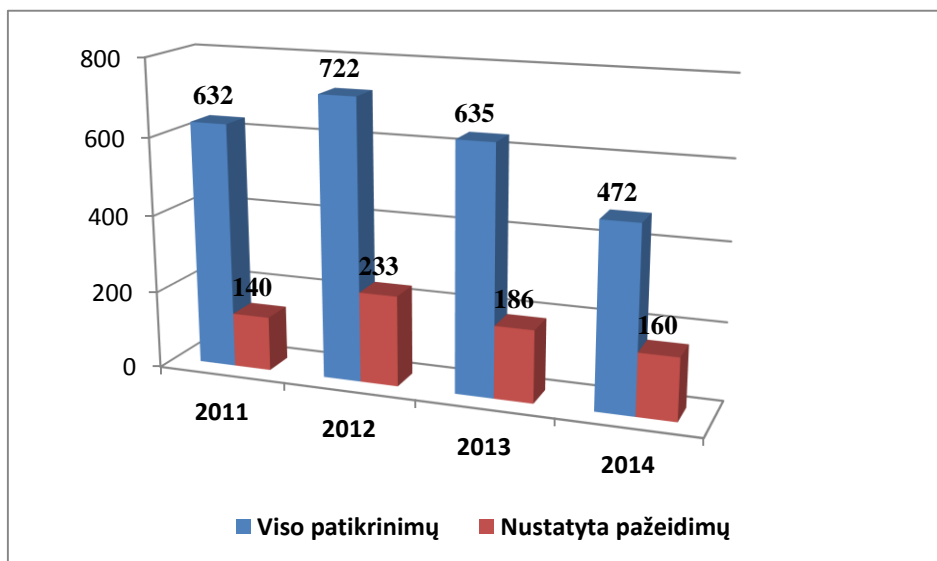
2014-12-23 Lietuvos Respublikos Seimas (toliau—Seimas) priėmė Tabako kontrolės įstatymo Nr. I-1143 pavadinimo, 1, 2, 3, 14, 17, 18, 26 straipsnių, II skyriaus, III, IV skyrių, III skyriaus trečiojo skirsnio pavadinimų, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 16(1), 16(2), 17(1) straipsniais įstatymo projektą, kuriuo siekiama į Tabako kontrolės įstatymą perkelti visas Direktyvos 2014/40/ES nuostatas tiek, kiek jos reguliuoja elektronines cigaretes. Tai, be kita ko, reiškia, kad siūloma nustatyti elektroninių cigarečių ir pildomųjų talpyklių sudėties, ženklavimo, rinkodaros ir kokybės bendrusius reikalavimus. Siekiama uždrausti tiesioginę bei netiesioginę elektroninių cigarečių ir pildomųjų talpyklių reklamą bei nuotolinę prekybą elektroninėmis cigaretėmis ir pildomosiomis talpyklomis, taip pat siekiama drausti parduoti elektronines cigaretes ir pildomasias talpyklas asmenims iki 18 metų, taip pat drausti asmenims iki 18 metų rūkyti (vartoti) elektronines cigaretes ir turėti elektronines cigaretes bei pildomasias talpyklas, nupirkti ar kitaip perduoti elektronines cigaretes ar pildomasias talpyklas asmenims iki 18 metų. Įstatymas įsigalios nuo 2015 m. gegužės 1 d. (išskyrus 5 straipsnyje išdėstyto II skyriaus „Tabako gaminių ir susijusių gaminių sudėties, kokybės“

ŪKIO SUBJEKTŲ PATIKRINIMAI

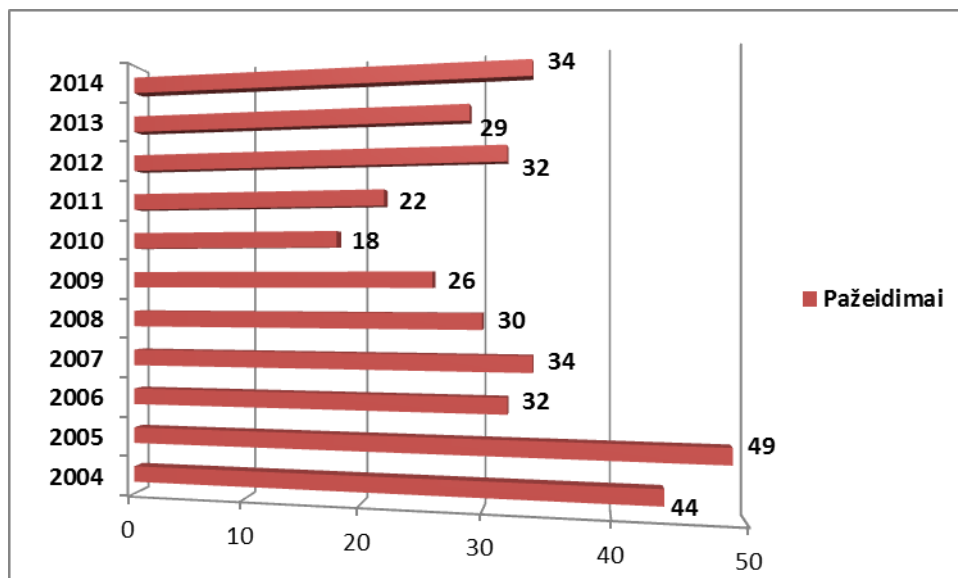
Ūkio subjektų veiklos priežiūra - tai sudėtingas, reikalaujantis profesionalios kompleksinės-eksperimentinės patirties bei kompetencijos, ūkio subjektų vertinimo procesas, kuris dažniausiai yra skirtingas ir kurį lemia kontrolės dalykas (pvz., tabako gaminių ir alkoholinių gėrimų nepilnamečiams pardavimo kontrolės veiksmai skiriasi nuo įmonės mokestinių dokumentų patikrinimo), todėl ne visada galima standartizuoti ir unifikuoti patikrinimų atlikimą. Patikrinimų trukmė priklauso nuo nustatomų pažeidimų pobūdžio, tačiau preliminariai ji trunka apie 0,30 min. – 1.30 val.

2014 metais buvo nustatyta **160** Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų pažeidimų, tai yra **26** mažiau lyginant su 2013 metais - **186**, bet ir atlikta ženkliai mažiau patikrinimų - **472**, 2013 - **635**, nes jau kaip buvo minėta, Departamento prioritetas – nuo 2011 m. nuosekliai mažinti tiesioginių patikrinimų skaičių, bet didinti, tobulinti konsultacinį darbo pobūdį (žr. 2-3 paveikslus).

2 paveikslas. Atliktų patikrinimų ir nustatytų pažeidimų santykis 2011-2014 m.

3 paveikslas. Pažeidimų skaičius nuo patikrinimų skaičiaus proc. 2004-2014 m.

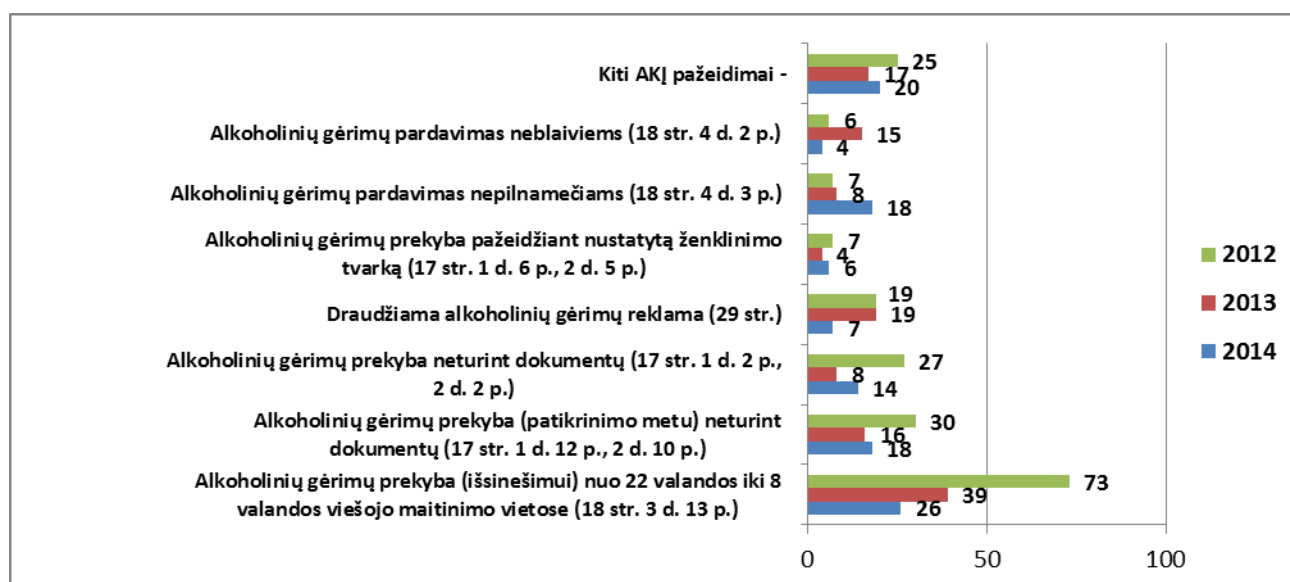

Departamentas, atlikdamas vieną iš ūkio subjektų priežiūros formų – patikrinimus, atlieka ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimą ir valdymą, nustatydamas prižiūrimų sričių galimus pavojus ar grėsmes institucijos saugomoms visuomenės vertybėms. Atliekant ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimą ir valdymą yra vadovaujamosi *Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, vertinimo pagal rizikos kriterijus metodika*, patvirtinta Departamento direktoriaus 2013 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. T1-195 „Dėl ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, vertinimo pagal rizikos kriterijus metodikos patvirtinimo“ kurioje pagrindinės prižiūrimos sritys skaidomos į alkoholio, tabako, denatūruoto ir nedenatūruoto alkoholio sritis. Išskiriant pagrindinius pavojus ir grėsmes, Departamentas vykdomomis ūkio subjektų kontrolės funkcijomis stengiasi mažinti visuomenei žalą darančių objektų (alkoholio, tabako ir kt.) paklausą.

ŪKIO SUBJEKTŲ DAŽNIAUSIAI PAŽEIDŽIAMŲ TEISĖS AKTŲ NUOSTATŲ IR JIEMS TAIKYTŲ POVEIKIO PRIEMONIŲ APŽVALGA

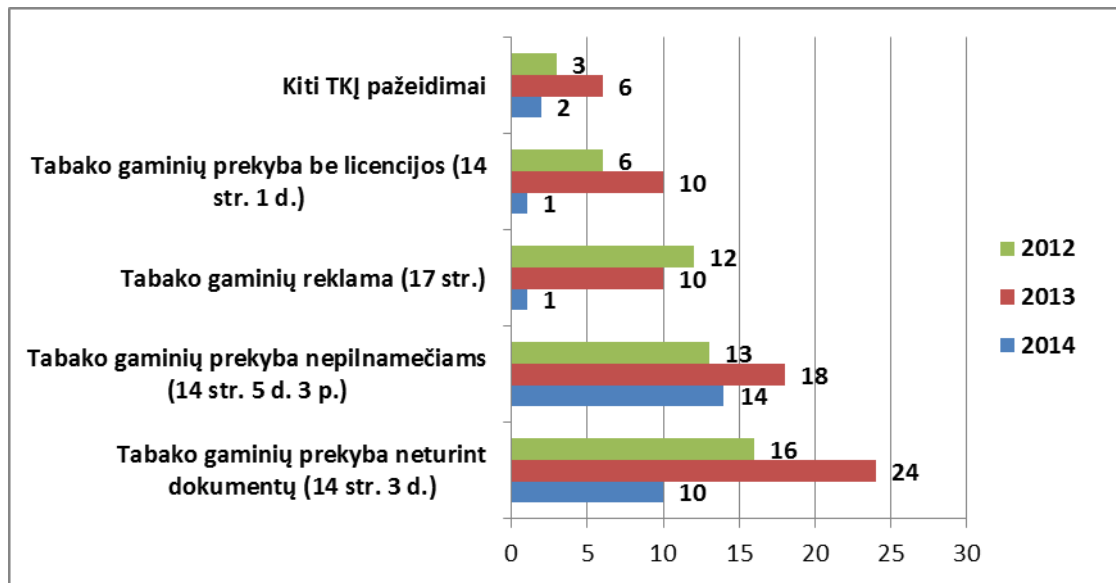
1. Pateikiama lyginamoji 2012 - 2014 metais nustatytų pažeidimų analizė (žr. 4-5 paveikslus).

4 paveikslas. 2012 -2014 m. AKĮ pažeidimų struktūra

Kaip matyti, 2014 m. ženkliai sumažėjo užfiksuotų AKĮ 18 str. 3 d. 13 p. pažeidimų (apie 64 proc. lyginant su 2012 m.), t.y. draudžiama viešojo maitinimo vietose po 22 val. parduoti alkoholinius gėrimus išsinešimui bei neišpilstytus ir neatidarytus. Viena vertus, tokį sumažėjimą nulėmė ūkio subjektai siekiant užtikrinti šio reikalavimo laikymąsi, kitą vertus, 2014 m. Lietuvos savivaldybių tarybos aktyviau pasinaudojo joms suteikta teise, numatyta Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 9 dalyje, kuomet *savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į prekybos alkoholiniais gėrimais vietą, gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų raštu pareikštą nuomonę, policijos komisariatų pasiūlymus, turi teisę riboti laiką, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, neišduoti licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais*. 2014 m. ženkliai sumažėjo alkoholio reklamos pažeidimų, vienareikšmiškai tam įtakos turėjo aktyvi Departamento Alkoholio kontrolės įstatymo nuostatų taikymo prevencinė veikla, tačiau 2014 m. buvo užfiksuota ženkliai daugiau AKĮ pažeidimų nei 2012 ir 2013 m. (apie 52 proc.), kuomet įmonių darbuotojai parduodavo alkoholinius gėrimus nepilnamečiams asmenims (18 str. 4 d. 3 p.).

5 paveikslas. 2012-2014 m. TKĮ pažeidimų struktūra

Kaip matyti, 2014 m. sumažėjo visų rūšių TKĮ pažeidimų, tarp jų ir tokių kaip įmonių pardavėjų parduodami tabako gaminiai nepilnamečiams bei vykdoma tabako gaminių prekyba neturint šių tabako gaminių įsigijimą patvirtinančių dokumentų.

Departamentas, vadovaudamasis Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ str. „Ūkio subjektų veiklos patikrinimai“ 10 dalies nuostatomis, numatančiomis, kad „<...> priežiūrą atliekantys subjektai, kurių priežiūros dalykas ir forma yra tarpusavyje susiję, gali atlikti bendrą dviejų ar daugiau priežiūrą atliekančių subjektų planinį patikrinimą, jeigu taip sumažėja priežiūros našta ūkio subjektui“, organizavo ir atliko **122** (2013 – 109) bendrus ir kompleksinius (kartu su policijos įstaigų pareigūnais ir savivaldybių administracijų darbuotojais) ūkio subjektų patikrinimus: Vilniaus m. ir Vilniaus raj., Klaipėdos m., kurių metu buvo patikrinti **22** (2013 – 21) ūkio subjektai.

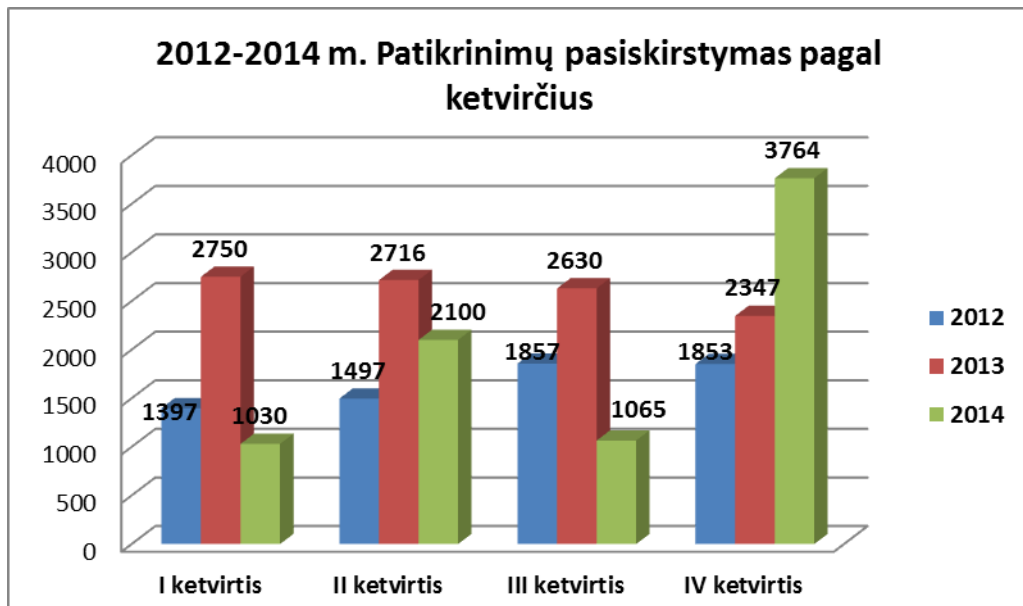
Departamentas užtikrina informacijos apie ūkio subjektų veiklos pažeidimus kaupimą ir sisteminimą. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, pagal kompetenciją vykdančios AKĮ ir TKĮ pažeidimų kontrolę, gali operatyviai ir tiksliai gauti informaciją dėl ūkio subjektų pakartotinių veiklos pažeidimų. 2013 m. visos valstybės kontroliuojančios institucijos² atliko 10443 ūkio subjektų patikrinimus, iš jų buvo nustatytas 400 Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų pažeidimas. 2014 metais patikrinimų skaičius ženkliai sumažėjo iki **7959** (t.y. apie 24 proc.) ir sumažėjo nustatytų pažeidimų skaičius – **339** (žr. 6-7 paveikslus).

Vienareikšmiškai galima teigti, kad dėl efektyvių koordinuotų Departamento ir kitų kontroliuojančių institucijų veiksmų nemaža dalis užkardytų teisės pažeidimų yra susiję su ūkio subjektų konsultacine veikla, vienoda teisės pažeidimų atskleidimo ir tyrimo praktika, nes Departamentas aktyviai dalyvauja kitų kontroliuojančių institucijų valstybės tarnautojų ir pareigūnų konsultacinėje-metodinėje veikloje.

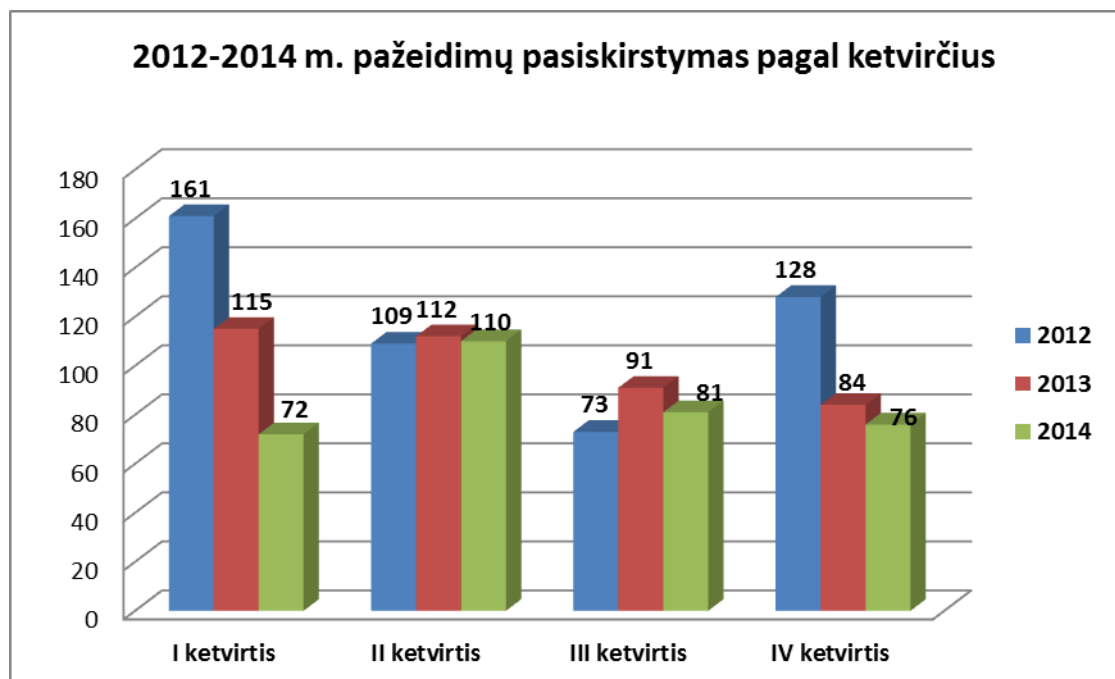
² Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, policijos įstaigos ir Departamentas (išskyrus Muitinės departamentą prie Finansų ministerijos).

6 paveikslas. Visų valstybės institucijų ir įstaigų, atliekančių AKĮ ir TKĮ kontrolę, ūkio subjektų veiklos patikrinimų skaičius 2012-2014 m.

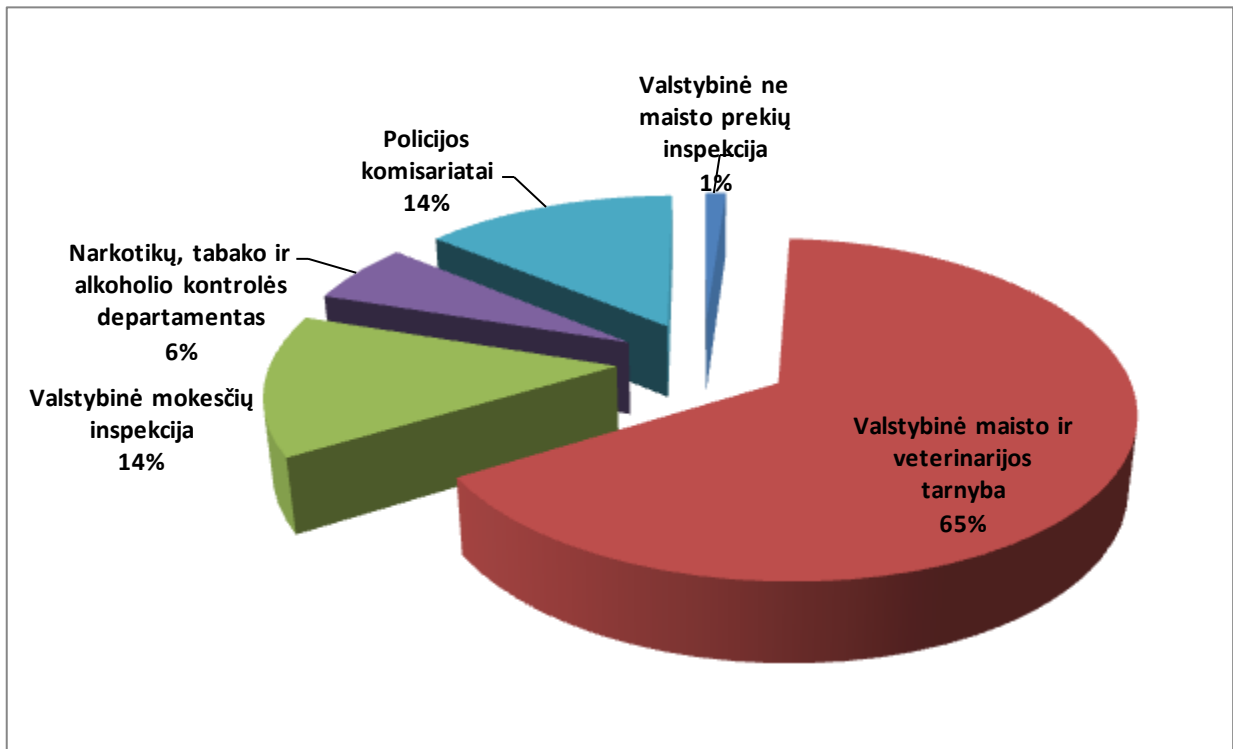

7 paveikslas. Visų valstybės institucijų ir įstaigų, atliekančių AKĮ ir TKĮ kontrolę, nustatytų AKĮ ir TKĮ pažeidimų skaičius 2012-2014 m.

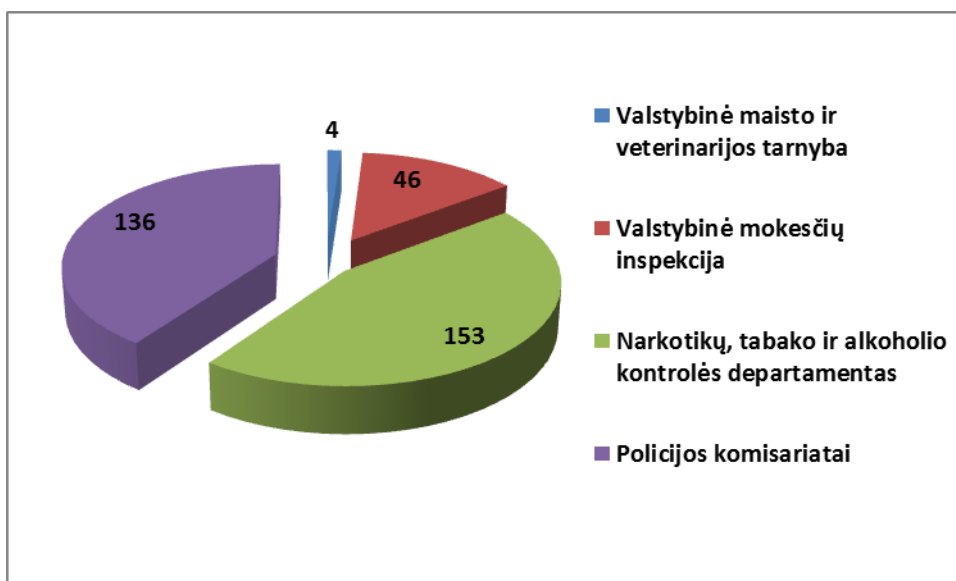
8 paveiksle pateikiami duomenys apie 2014 m. atliktus patikrinimus pagal valstybės institucijas. 10 ir 11 paveiksluose matyti, kaip Departamentas kaip koordinuojanti visų kontroliuojančių institucijų veiklą, nuo 2012 m. mažina ūkio subjektų patikrinimų skaičių, skirdamas didesnę dėmesį koordinuojantiems veiksmais ir priemonėms (pvz. metodinių rekomendacijų parengimas, kontroliuojančių įstaigų darbuotojų ir pareigūnų konsultavimas ir pan.).

8 paveikslas. Ūkio subjektų veiklos patikrinimų skaičius 2014 m. pagal valstybės institucijas

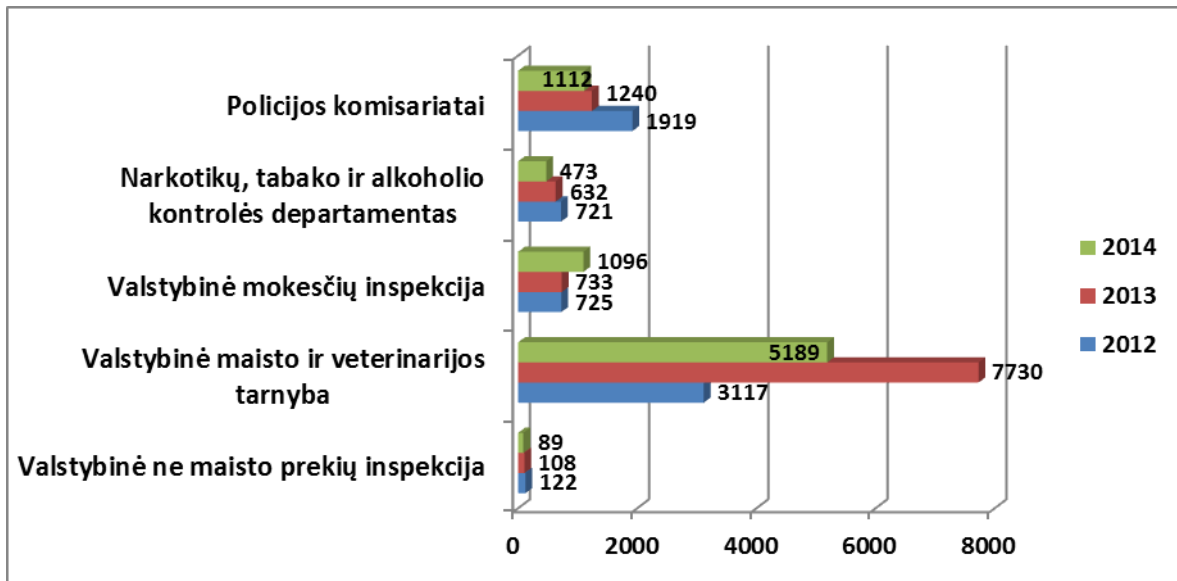

9 paveiksle pateikiami duomenys apie 2014 m. nustatytus Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų pažeidimus pagal valstybės institucijas.

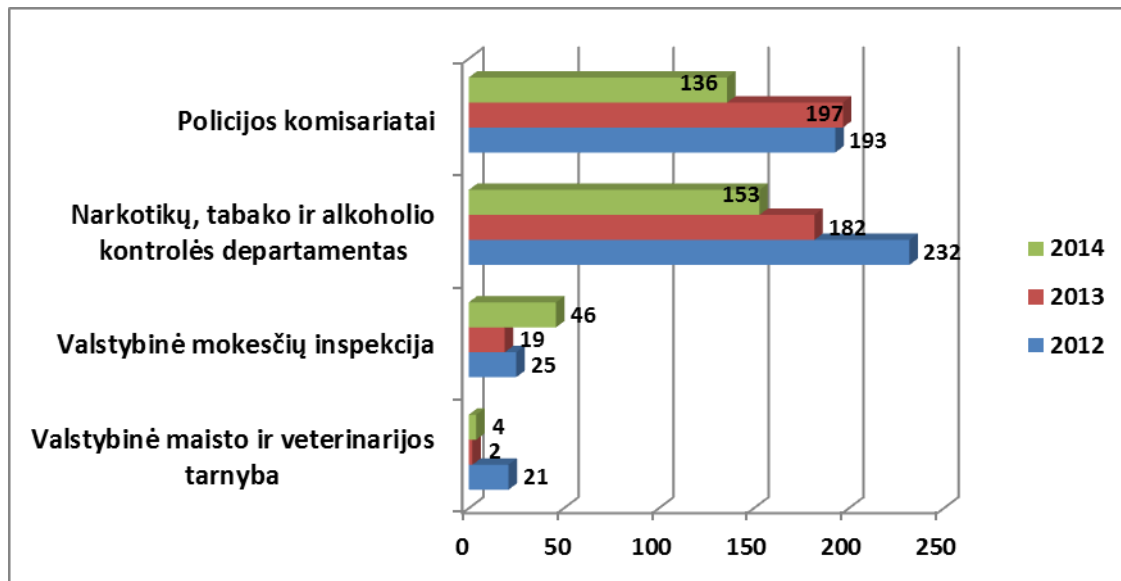
9 paveikslas. Nustatytų AKĮ ir TKĮ pažeidimų skaičius 2014 m. pagal valstybės institucijas

10 paveikslas. Ūkio subjektų veiklos patikrinimų skaičius 2012-2014 m. pagal valstybės institucijas

11 paveikslas. Nustatytų AKĮ ir TKĮ pažeidimų skaičius 2012-2014 m. pagal valstybės institucijas

2. Departamento priimtų nutarimų teisinės pasekmės: 2014 m. Departamentas, skirdamas ekonomines sankcijas už AKĮ reikalavimų pažeidimus skyrė baudų už 252 750 Lt (2013 m. - 521 250 Lt), o už TKĮ reikalavimų pažeidimus – 188 000 Lt (2013 m. - 465 500 Lt), iš jų į valstybės biudžetą sumokėta **378 219** Lt. (2013 - 370 000 Lt.).

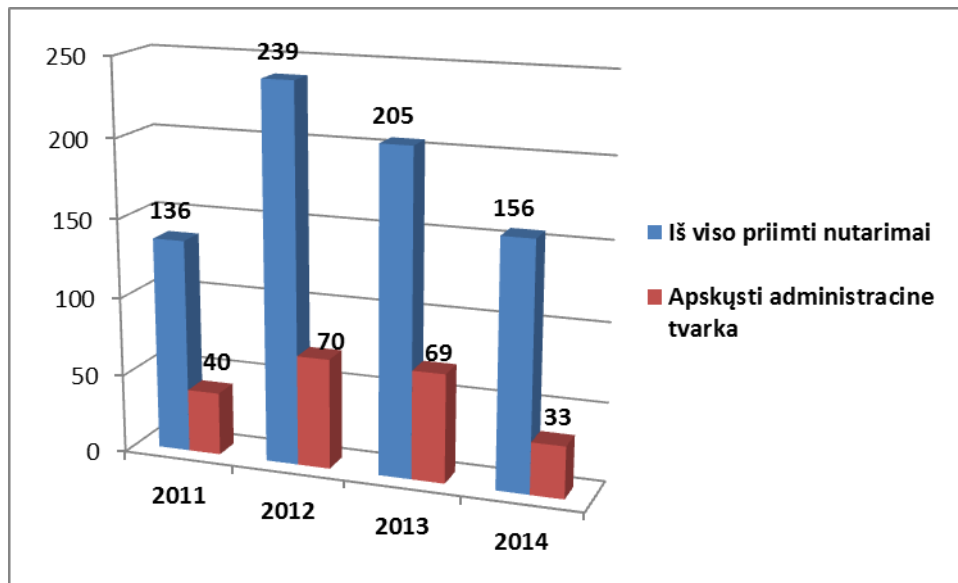
2014 metais Departamentas priėmė **156** nutarimus, iš jų:

- **139** nutarimų (110 nutarimų už AKĮ, 29 nutarimas – TKĮ) skirti ekonomines sankcijas;
- **13** nutarimus nutraukti arba atsisakyti taikyti ekonomines sankcijas;
- **4** grąžintas papildomam tyrimui atlikti;
- **21** proc. nutarimų (33 nutarimai) buvo apskūsti teismams.

Teismai per 2014 metus išnagrinėjo 2 nutarimus (galutinius ir neskundžiamus, dėl 2013 m. priimtų Departamento nutarimų), Departamento 2 nutarimai palikti galioti. Per 2014 metus teismai išnagrinėjo 31 nutarimą (negalutiniai teismo sprendimai, 2013 - 50) (žr. 10 paveikslą).

10 pav. Departamento priimtų ir teismams apskųstų nutarimų santykis 2011-2014 m.

Savivaldybių administracijų veiklos stebėseną

Alkoholio kontrolės įstatymo 16 straipsnio 5 dalyje, Tabako kontrolės įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad licencijų išdavimo savivaldybėse veiksmus koordinuoja ir jų stebėseną atlieka Departamentas.

I. Vienodas visų Lietuvos savivaldybių darbuotojų, kurie atsakingi už ūkio subjektų pateiktų dokumentų licencijoms gauti įvertinimą, konsultavimas yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti visų ūkio subjektų teisių lygiateisiškumą ir vienodą teisės normų taikymo praktiką visoje šalyje, todėl 2014 m. Departamentas kartu su Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio miestų savivaldybių administracijomis organizavo *konsultacinius seminarus-mokymus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio-Šiaulių regionų savivaldybių administracijų atsakingiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams dėl teisės aktų, nustatančių mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais licencijavimo ir kontrolės reikalavimus, taikymo ir užtikrinimo*.

Šių seminarų metu buvo pristatytas savivaldybių tarybų ir administracijų vaidmuo užtikrinant Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų nuostatas ir reikalavimus, pateikti alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių mažmeninės prekybos licencijavimo reikalavimų metodiniai aspektai, apsvaistytas mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais reikalavimų laikymasis bei išorinės alkoholinių gėrimų lauko reklamos reikalavimų užtikrinimas. Su savivaldybių administracijų darbuotojais ir policijos pareigūnais buvo diskutuota apie gyventojų interesų užtikrinimą išduodant mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais licencijas ir pasidalinta gerąja savivaldybių administracijų praktika šiais klausimais.

Įvertinus šių seminarų-mokymų rezultatus (buvo pateiktos anketos) matyti, kad jų poreikis didelis, nauda ir efektyvumas aiškūs, tačiau yra tobulintinų aspektų dėl informacijos ir nagrinėtinų klausimų bei praktinių pavyzdžių pateikimo ir vertinimo.

2015 m. numatomi analogiški ir koreguotini seminarai, atkreipiant dėmesį į kai kurių savivaldybių administracijų atstovų nedalyvavimą seminaruose-mokymuose ir didesnę dėmesį skiriant mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais kontrolės klausimų aptarimui.

II. Departamentas 2014 metais atliko 19 savivaldybių administracijų veiklos išduodant licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais teisėtumo ir pagrįstumo užtikrinimo vertinimą. Patikrintos buvo *Jurbarko rajono, Kauno rajono, Kazlų Rūdos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Kėdainių rajono, Kretingos rajono, Mažeikių rajono, Neringos, Pagėgių, Panevėžio miesto, Pakruojo rajono, Šalčininkų rajono, Palangos, Šiaulių rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono, Širvintų rajono, Vilniaus m. savivaldybių administracijos*.

Visos patikrintos savivaldybių administracijos, išduodamos licencijas verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais bei licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, iš esmės laikosi Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1450, bei Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 618, įmonių pateikti dokumentai licencijoms gauti tvarkomi, apskaitomi ir saugomi teisės aktų nustatyta tvarka.

Atlikus patikrinimus, 5-iose savivaldybių administracijose pažeidimų išduodant licencijas verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais ir alkoholiniais gėrimais nenustatyta. Likusiose nustatyta mažareikšmių pažeidimų, susijusių su išduodamų vienkartinių licencijų reikalavimų nesilaikymu.

Paminėtina, kad savivaldybių administracijų vertinimo metu teikiamos įvairaus pobūdžio žodinės konsultacijos, aptariami licencijų išdavimo atvejai bei Alkoholio kontrolės įstatymo, Tabako kontrolės įstatymo reikalavimai bei būsimi alkoholio ir tabako verslo reglamentavimo pasikeitimai.

Lyginant 2013 ir 2014 metus, galima pastebėti, kad ženkliai sumažėjo savivaldybių administracijų darbuotojų daromų klaidų / pažeidimų išduodant licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais ir tabako gaminiais, intensyvėja bendradarbiavimas tarp Departamento ir savivaldybių administracijų: teikiamos konsultacijos ir informacija, bei vertinimas dėl išorinės alkoholio lauko reklamos, kurie sudaro sąlygas išvengti licencijų išdavimo/papildymo/patikslinimo/panaikinimo reglamentuojančių teisės aktais reikalavimų pažeidimų.

III. 2014 m. Departamentas gavo nemažai gyventojų skundų dėl **alkoholio išorinės reklamos**, pateikiamos miestų stenduose netoli ugdymo ir sveikatos priežiūros įstaigų. Alkoholio kontrolės įstatymo 29 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje draudžiama išorinė alkoholio reklama, išskyrus alaus, alaus mišinių su nealkoholiniais gėrimais bei natūralios fermentacijos vyno ir sidro išorinę reklamą. Alaus, alaus mišinių su nealkoholiniais gėrimais bei natūralios fermentacijos vyno ir sidro išorinėje reklamoje (išskyrus tuos atvejus, kai išorinėje reklamoje pateikiami tik alkoholinius gėrimus gaminančių arba jais prekiaujančių įmonių pavadinimai ir (ar) jų prekių ženklai) turi būti įspėjamas tekstas apie žalingą alkoholio poveikį sveikatai. Šio teksto formą, turinį ir jo vietą reklamoje nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Šio įstatymo 29 straipsnio 7 dalimi pasakyta, kad „Kaip laikomasi šio straipsnio reikalavimų, kontroliuoja Departamentas, savivaldybių institucijos (išorinės reklamos draudimo pažeidimus).

Vertinant tai, kad Alkoholio kontrolės įstatymu siekiama – mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, jo prieinamumą, **ypač nepilnamečiams**, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromą žalą sveikatai ir ūkiui, <...>, o šio įstatymo 3 straipsnyje nustatyti valstybės alkoholio kontrolės politikos principai, vienas iš siūlo **drausti priemones, skatinančias jaunimą pirkti ir vartoti alkoholinius gėrimus**. Departamentas atkreipė savivaldybių administracijų dėmesį, kad Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad neigiamą poveikį nepilnamečiams darančiai informacijai priskiriama viešoji informacija, kuria palankiai vertinama priklausomybė nuo <...> alkoholio, taip pat nuo kitų medžiagų, kurios vartojamos arba gali būti vartojamos svaiginimosi tikslais, ir kuria skatinamas jų vartojimas, <...> įsigijimas.

Tokiu būdu, Departamentas kompleksiskai vertindamas aukščiau nurodytuose įstatymuose įtvirtintus teisės principus ir normas, savivaldybių administracijų paprašė ir rekomendavo, kad atsakingi skyriai ar valstybės tarnautojai ir darbuotojai, pagal kompetenciją, vykdydami išorinės alkoholio reklamos leidimų išdavimo ir kontrolės veiksmus pagal Išorinės reklamos įrengimo taisykles, patvirtintas Ūkio ministro 2013 m. liepos 30 d. įsakymu Nr. 4-670, ir nustatę, kad pareiškėjų (subjektų) pateiktose paraiškose gauti leidimą nurodytos alkoholio išorinės reklamos pateikimo vietos yra netoli ugdymo, sveikatos priežiūros įstaigų, pasiūlytų pareiškėjui šiose vietose netalpinti alkoholinių gėrimų reklamos.

IV. Departamentas 2014 m. atliko *Lietuvos Respublikos savivaldybių apklausą apie alkoholio ir tabako kontrolės priemonių įgyvendinimą*, šios apklausos tikslas - objektyviai įvertinti šiuo metu Lietuvoje susidariusią tabako ir alkoholio kontrolės situaciją ir palyginti gautus duomenis su 2013 m. atlikta analogiška apklausa, bei įvertinti per metus įvykusius pokyčius analizuojamais klausimais.

Iš esmės, tiek 2013 m., tiek 2014 m. atlikta apklausa parodė, kad Lietuvos savivaldybės nepakankamai naudojami joms suteiktomis teisėmis alkoholio ir tabako kontrolės srityje, tačiau 2014 m. matyti teigiamų pokyčių dėl atitinkamų savivaldybių aktyvumo realizuojant joms patikėtas teises užtikrinant jų bendruomenių sveikatą ir viešąją tvarką (pvz., dėl nerūkymo zonų nustatyto), taip pat nepakankama ir nepagrįsta kai kurių savivaldybių administracijų ir tarybų motyvacija/pozicija vykdyti alkoholio ir tabako kontrolę ir savivaldybėse stinga žmogiškųjų išteklių, trūksta rekomendacijų savivaldybėms, kad savivaldybių taryboms priėmus sprendimą nekiltų teisinių konfliktų. **Išsamiau galima susipažinti:** http://www.ntakd.lt/files/kontrolė/savivaldybes_apzvalga.pdf.